

TEPAV, yılın üçüncü ayında farklı alanlarda önemli çalışmaları hayata geçirdi. Bu ayın gündeminde, kadınların iş gücüne katılımı ve toplumsal cinsiyet eşitliği, sanayide teknolojik dönüşüm, Avrupa güvenlik politikaları, iklim değişikliği yönetimi ve yeşil hidrojenin Türkiye'nin enerji geleceğindeki rolü gibi kritik konular öne çıktı.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kapsamında TEPAV, TAGEV ve KORUSEV iş birliğiyle düzenlenen panelde, kadınların ekonomik ve toplumsal hayattaki rolü, girişimcilik fırsatları ve iş gücüne katılımı masaya yatırıldı. Politika yapımcılar, iş dünyası temsilcileri ve akademisyenlerin katıldığı etkinlikte, kadınların ekonomik kalkınmaya katkısını artırmaya yönelik çözüm önerileri tartışıldı.

TÜSİAD iş birliğiyle hazırlanan "Rekabetin Yeni Dinamiği: Sanayide Teknolojik Dönüşüm" raporunun tanıtım toplantısında, sanayide rekabetçiliğin artırılması ve sürdürülebilir büyüme için atılması gereken stratejik adımlar ele alındı.

Polonya'nın AB Konseyi Dönem Başkanlığı çerçevesinde düzenlenen "Polonya'nın AB Dönem Başkanlığı-Güvenlik, Avrupa!" başlıklı toplantıda Avrupa'nın güvenlik gündemini masaya yatırdı.

"İklim Değişikliği Süreci Nasıl Yönetilmeli?" başlıklı toplantıda, Türkiye'nin iklim yasası hazırlıkları ve yönetim eksiklikleri masaya yatırılırken "Türkiye için Güvenilir Bir Geçiş Aracı Olarak Yeşil Hidrojen" toplantısında ise Türkiye'nin hidrojen üretimiyle ilgili hedefleri ve Avrupa'ya yönelik potansiyel ihracat fırsatları tartışıldı.

TEPAV, Mart 2025'te Türkiye'nin Avrupa güvenlik mimarisi içindeki konumundan Almanya seçimlerinin siyasi dengelere etkisine, 2025 yılı merkezi yönetim bütçesinin ekonomik program çerçevesindeki rolünden İran'daki kimlik krizine kadar çeşitli konularda yayımladığı politika ve değerlendirme notlarıyla da küresel ve ulusal düzeyde önemli ekonomik, siyasi ve sosyal gelişmeleri ele aldı.

Tüm bunlar ve daha fazlasını Mart 2025 bülteninde bulabilirsiniz.

İklim sürecinde güçlü ve kapsayıcı bir yönetişime ihtiyaç var

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından iklim değişikliği ile mücadelede etkili yönetim mekanizmalarının önemine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen "İklim Değişikliği Süreci Nasıl Yönetilmeli?" başlıklı toplantıda, uzmanlar, Türkiye'nin iklim politikalarının uygulanabilir ve kapsayıcı bir yapıya kavuşturulması için daha güçlü bir yönetim mekanizmasına, bağımsız bilimsel danışma kurullarına ve şeffaf karar alma süreçlerine ihtiyaç duyulduğunu vurguladı.

Yazının devamı ikinci sayfada

TEPAV'dan "8 Mart" paneli

TEPAV ve TÜSİAD'dan sanayi dönüşümüne teknolojik bakış

"Afet Sonrası Yeniden İnşa: Girişimcilik Destek Programı" başlıyor

“İklim sürecinde güçlü ve kapsayıcı bir yönetişime ihtiyaç var”

TEPAV tarafından düzenlenen “İklim Değişikliği Süreci Nasıl Yönetilmeli?” başlıklı toplantıda, iklim politikalarının tasarımı ve uygulanmasında yaşanan zorluklar tartışıldı. Türkiye’nin iklim yasası hazırlıkları, bakanlıklar arası koordinasyon eksikliği ve sivil toplumun sürece dahil edilmemesi toplantının öne çıkan başlıkları oldu. Uzmanlar, daha etkin bir yönetim mekanizması ve bilimsel değerlendirme süreçlerinin gerekliliğine dikkat çekti.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), tarafından iklim değişikliği ile mücadelede etkili yönetim mekanizmalarının önemine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen “İklim Değişikliği Süreci Nasıl Yönetilmeli?” başlıklı toplantı, 20 Mart 2025 Perşembe günü TEPAV’da bakanlıkların ilgili temsilcileri, büyükelçilik yetkilileri, akademisyenler ve STK’lar katılımıyla gerçekleştirildi.

TEPAV Kurucu Direktörü Güven Sak, Ruhr Üniversitesi’nden Prof. Dr. Andreas Löschel, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’ndan Av. Emel Ünal ve SEFiA Direktörü Bengisu Özeng’in konuşmacı olarak yer aldığı toplantıda, Türkiye’nin iklim yasası hazırlık sürecinde karşılaşılan temel sorunlara ve iklim yönetimindeki eksikliklere dikkat çekildi. Bakanlıklar arası koordinasyonun yetersizliği, sivil toplumun yasa yapım sürecine yeterince dahil edilmemesi, adil geçiş ve ara hedefler gibi kritik unsurların eksikliği, toplantının öne çıkan başlıkları arasında yer aldı. Uzmanlar, Türkiye’nin iklim politikalarının uygulanabilir ve kapsayıcı bir yapıya kavuşturulması için daha güçlü bir yönetim mekanizmasına, bağımsız bilimsel danışma kurullarına ve şeffaf karar alma süreçlerine ihtiyaç duyulduğunu vurguladı.

“Üst yapıya ihtiyaç var”

TEPAV Kurucu Direktörü Güven Sak, Türkiye’nin iklim dönüşüm sürecinde bakanlıklar arasında koordinasyon eksikliği yaşandığını vurguladı. Sak, “Teknolojik dönüşüm çok aktörlü bir yapı gerektiriyor. Tüm bakanlıkları içine alan güçlü bir politika belgesi hazırlanmalı. Bakanlıkların birbirinden kopuk şekilde hareket etmesi süreci aksatıyor. İklim yönetimi gibi karmaşık süreçlerde daha kapsayıcı bir mekanizma lazım. Eskiden YPK vardı ama Devlet Planlama Teşkilatı ile bile tam kapasite çalışmadı” ifadelerini kullandı.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

TEPAV'dan “8 Mart” paneli

TEPAV tarafından 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'ne özel olarak düzenlenen panelde kadınların iş gücüne katılımı, toplumsal cinsiyet eşitliği, girişimcilik ve kadın sağlığı gibi önemli konular ele alınarak kadınların ekonomik kalkınmaya katkısı vurgulandı. Etkinlikte, kadınların karşılaştığı zorluklar ve çözüm önerileri de tartışıldı.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü vesilesiyle TEPAV, TAGEV ve KORUSEV iş birliğinde düzenlenen panelde, iş dünyasında kadının rolü, kadın istihdamı, girişimcilik ve kadın sağlığı gibi kritik konular ele alındı. 7 Mart 2025 tarihinde TEPAV'da gerçekleştirilen etkinliğe, girişimci kadınlar, politika yapımcılar ve iş dünyasından isimler katıldı.

Kadın İşveren ve Sanayiciler Derneği (KAİSDER) Başkan Yardımcısı Mehlika Gürler, Dünya Bankası Türkiye Finans Sektörü Programı Temsilcisi Etkin Özen, Girişimci İş Kadınları Derneği (ANGİKAD) Başkanı Gözde Diker ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı ve KORUSEV Vakfı kurucu üyesi Aydan Biri'nin konuşmacı olarak yer aldığı panelin moderatörlüğünü TEPAV ekonomik ve Yapısal Politikalar Merkezi Direktörü Dr. Burcu Aydın üstlendi.

Toplantının açılış konuşmaları TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Dr. Sevim Sayım Madak, Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardiç ve TOBB Ankara Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Hande Öztürk tarafından yapıldı.

“Kadınlara yönelik farklı programlar geliştiriyoruz”

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Dr. Sevim Sayım Madak, konuşmasında kadınların toplumsal yaşamda daha etkin rol alması için yasal düzenlemelerin hayata geçirildiğini belirterek 12. Kalkınma Planı kapsamında eğitim, istihdam ve eşit fırsatlara erişim konularında yapılan çalışmaları vurguladı. "Kadınların finansal okuryazarlık, mesleki eğitim ve yapay zeka alanlarında güçlenmesi için farklı programlar geliştiriyoruz" dedi.

“Kadınların iş gücüne katılımı için daha çok çalışmalıyız”

Kadınların işgücüne katılımının tarihsel olarak yüksek seviyelere ulaştığını ancak 1990'lardaki seviyeleri yeni yakaladıklarını belirten TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, "Bu konuda daha çok çalışmamız gerekiyor" ifadesini kullandı.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

TEPAV ve TÜSİAD'dan sanayi dönüşümüne teknolojik bakış

TEPAV'ın TÜSİAD ortaklığında hazırladığı "Rekabetin Yeni Dinamiği: Sanayide Teknolojik Dönüşüm" raporu, sanayideki dönüşüm süreci ve geleceği üzerine önemli bulguları ortaya koydu. Raporun tanıtım toplantısında, küresel rekabetin değişen dinamikleri, Türkiye'nin sanayi dönüşümündeki fırsatlar ve zorluklar ele alınırken sanayinin gelecekteki sürdürülebilir büyümesi için atılması gereken stratejik adımlar vurgulandı.

TEPAV tarafından TÜSİAD iş birliğinde hazırlanan "Rekabetin Yeni Dinamiği: Sanayide Teknolojik Dönüşüm" raporunun tanıtım toplantısı, 10 Mart 2025 tarihinde TÜSİAD Ankara Temsilciliği'nde özel sektör temsilcilerinin yoğun katılımıyla gerçekleştirildi.

Açılış konuşmasını TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi ve Sanayi Politikaları ve Yatırım Ortamı Yuvarlak Masası Başkanı Dr. Fatih Kemal Ebiçlioğlu'nun yaptığı toplantıda, rapor sunumu TEPAV İnovasyon Çalışmaları Program Direktörü Selin Arslanhan tarafından yapıldı. Toplantı, Dr. Fatih Kemal Ebiçlioğlu ve TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak'ın ikli sohbeti ve ardından düzenlenen soru-cevap kısmıyla sona erdi.

"Bütüncül sanayi dönüşümü güçlü bir sinerji gerektiriyor"

Ebiçlioğlu konuşmasında 'Rekabetin Yeni Dinamiği: Sanayide Teknolojik Dönüşüm' başlıklı raporun Türk sanayinin yüksek teknoloji ihracatını artırma potansiyeline ve gelişme alanlarına odaklandığını aktararak "Raporumuz önümüzdeki dönemde Türk sanayinin rekabetçiliğini tartışabileceğimiz bir baz ortaya koyuyor. Sanayi politikalarımızı küresel ekonominin dinamikleri ekseninde kurgulamanın önemini biliyoruz. Ülkemizi yüksek teknolojili üretim ve katma değeri yüksek ihracatta potansiyelini yansıtan seviyeye taşıyacak bütüncül sanayi dönüşümü için kamu, özel sektör ve akademi olarak hep birlikte ve güçlü bir sinerji ile yatırım yapmalıyız" dedi.

"Küreselleşme gelişmiş ülkeleri de etkiliyor"

TEPAV Kurucu Direktörü Güven Sak, toplantıda yaptığı konuşmada küreselleşmenin etkilerinin uzun yıllardır daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerinden değerlendirildiğini fakat günümüzde yaşanan gelişmelerin küreselleşmenin gelişmiş ülkeler üzerindeki etkilerini de gözler önüne serdiğini belirtti. Bu süreçte, Çin'in ABD'nin değer zincirine eklemlendiğini, Türkiye'nin ise AB'nin değer zincirine entegre olduğunu söyleyen Sak, bu entegrasyonların ekonomik ve politik dinamiklerinin farklılık gösterdiğini de ekledi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

“Afet Sonrası Yeniden İnşa: Girişimcilik Destek Programı” başlıyor

TEPAV, Turkish Philanthropy Funds’ın hibe desteğiyle hayata geçirdiği “Afet Sonrası Yeniden İnşa” programıyla, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Hatay’daki girişimcilere destek verecek. Program, yerel ekonomiyi güçlendirmek için girişimcilere eğitim, mentörlük ve proje desteği sunacak.

TEPAV, Turkish Philanthropy Funds’tan sağlanan hibe desteğiyle “Afet Sonrası Yeniden İnşa: Girişimcilik Destek Programı”nı hayata geçiriyor. Depremden etkilenen bölgelerde sosyoekonomik toparlanmaya katkı sağlamayı amaçlayan program, yerel girişimcileri destekleyerek bölge ekonomisini güçlendirmeyi hedefliyor.

Gaziantep, Kahramanmaraş ve Hatay’da uygulanacak dört aylık program üç aşamadan oluşuyor. İlk aşamada, girişimcilikle ilgili bilgilendirme ve farkındalık toplantıları düzenlenecek, aynı zamanda yerel paydaşlarla bir araya gelinerek deprem sonrası öne çıkan ihtiyaç alanları belirlenecek. İkinci aşamada, girişimciler ve girişimci adayları, belirlenen öncelikli alanlara yönelik fikir ve projeleriyle başvuruda bulunabilecek. Yapılan değerlendirmelerin ardından girişimcilik eğitimi ve mentörlük süreci başlayacak. Son aşamada ise eğitim ve mentörlük sürecini tamamlayan girişimciler projelerini sunacak ve ilgili paydaşlarla buluşacak.

Bölgedeki girişimcilik ekosistemini canlandırmayı amaçlayan programın çağrı detayları ve başvuru bilgileri önümüzdeki günlerde paylaşılacak.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

TEPAV'da Polonya'nın AB Konseyi dönem başkanlığı ele alındı

TEPAV, Polonya'nın AB Konseyi Dönem Başkanlığı çerçevesinde düzenlediği toplantıda Avrupa'nın güvenlik gündemini masaya yatırdı. Polonya'nın Türkiye Büyükelçisi Maciej Lang, Ukrayna'ya destek ve transatlantik iş birliğinin önemini vurgularken güvenlik politikalarının daha dayanıklı ve çok yönlü olması gerektiğini belirtti.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Polonya'nın Avrupa Birliği (AB) Konseyi Dönem Başkanlığı kapsamında 18 Mart 2025 Salı günü "Polonya'nın AB Dönem Başkanlığı - Güvenlik, Avrupa!" başlıklı bir toplantı düzenledi.

Polonya'nın Türkiye Büyükelçisi Maciej Lang konuşmacı olduğu toplantının moderatörlüğünü TEPAV Uluslararası Çalışmalar Merkezi Direktörü, Büyükelçi N. Murat Ersavcı üstlendi.

Büyükelçilik ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile akademisyenlerin katıldığı toplantıda, Polonya'nın AB Konseyi Dönem Başkanlığı sürecindeki öncelikleri ve Avrupa'nın güvenlik gündemi değerlendirildi.

"Güvenlik, bütünsel ve çok yönlü bir yaklaşım gerektiriyor"

Polonya'nın Türkiye Büyükelçisi Maciej Lang, konuşmasında, Rusya-Ukrayna savaşının Avrupa ve Polonya için büyük bir güvenlik zorluğu yarattığını belirterek özellikle hibrit tehditlerin artan önemine dikkat çekti. Büyükelçi Lang, güvenlik politikalarının daha dayanıklı ve ileri görüşlü olması gerektiğini vurguladı.

Büyükelçi Lang, Avrupa'daki güvenlik sorunlarının daha karmaşık hale geldiğini ve bunlara karşı etkili politikaların hayati önem taşıdığını ifade ederek "Özellikle siber saldırılar beklenenden daha yıkıcı olabilir. Güvenlik, birbiriyle bağlantılı ve çok yönlü yaklaşımların bütünüdür" dedi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

Yeşil hidrojen, Türkiye'nin enerji geleceğinde anahtar rol oynayabilir

TEPAV'ın düzenlediği "Türkiye için Güvenilir Bir Geçiş Aracı Olarak Yeşil Hidrojen" toplantısında, Türkiye'nin hidrojen üretimiyle ilgili hedefleri ve Avrupa'ya yönelik potansiyel ihracat fırsatları tartışıldı. Uzmanlar, yeşil hidrojenin Türkiye için ekonomik ve çevresel açıdan büyük bir stratejik fırsat sunduğunu belirtti.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından Türkiye'nin enerji dönüşümünde yeşil hidrojenin rolünü tartışmak üzere düzenlenen "Türkiye için Güvenilir Bir Geçiş Aracı Olarak Yeşil Hidrojen" başlıklı toplantı, 21 Mart 2025 Cuma günü akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla İstanbul TOBB Plaza'da gerçekleştirildi.

Moderatörlüğünü TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak'ın üstlendiği toplantıda Ruhr Üniversitesi'nden Prof. Dr. Andreas Löschel, SHURA Araştırma Direktörü Hasan Aksoy ve Yeşil Hidrojen Üreticileri Derneği (H2DER) Genel Sekreteri Fatih Kuşçu konuşmacı olarak yer aldı.

Toplantıda, kömürden çıkış ve düşük karbonlu ekonomiye geçiş sürecinde yeşil hidrojen üretimiyle önemli bir oyuncu olma potansiyeline sahip Türkiye'nin hem iç piyasada hem de ihracatta hidrojen altyapısını güçlendirerek Avrupa'nın kritik tedarikçileri arasında yer alabileceğine vurgu yapıldı.

"Yeşil hidrojen Türkiye için stratejik fırsat olabilir"

Toplantıda konuşan TEPAV Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, kömürden çıkış için hâlâ net bir yol haritası bulunmadığını vurgulayarak "Bu belirsizlik sürdüğü sürece maliyetleri daha yüksek ödeyeceğiz. Kömür madenleri kapanacak, bu kesin. Kömür sonrası için yol haritası çizilmeli. Hidrojen, burada stratejik bir seçenek" dedi. Türkiye'nin hidrojen potansiyelinin yüksek olduğuna dikkat çeken Sak, yönetim yapılarının buna uygun hale getirilmesi gerektiğini söyledi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

Türkiye'ye Avrupa Güvenlik Mimarisi içinde yer mi açılıyor?

Politika Notu / Nilgün Arısan Eralp

Avrupa Birliği (AB), kuruluşundan bu yana en zor dönemini yaşıyor demek sanırım yanlış olmaz. AB geçmişte de farklı krizler yaşadı; “boş sandalye” krizi, anayasa krizi, mali kriz. Ancak bütün bu kriz dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD), AB’nin hep arkasında veya yanında oldu. Bugün ise AB, çeşitli çabalarına rağmen hala en zayıf olduğu savunma ve güvenlik alanında, üstelik Rusya’nın saldırganlığı nedeniyle en fazla ihtiyaç duyduğu bir dönemde, ABD’nin koruyucu şemsiyesinden yoksun kaldı.

Esasında bu tehlike yıllar önce fark edilmişti. Hatırlanırsa Trump’ın ilk döneminde, 7 Kasım 2019’da Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, The Economist dergisi için özel olarak kaleme aldığı bir yazıda, Trump ABD’sinin transatlantik ilişkilerine bakışı nedeni ile NATO’nun beyin ölümünün gerçekleştiğini belirtmiş ve sürekli olarak AB’nin, özellikle de güvenlik ve dış politika alanında “stratejik özerklik” kazanması gerektiğini vurgulamıştı. Daha sonra, ABD’de 2020 yılı seçimlerini Joe Biden’ın kazanması ve Rusya’nın 24 Şubat 2022’de Ukrayna’yı işgali ertesinde, AB’nin hiçbir AB içi ve dışı krize göstermediği kadar sert, hızlı ve birlik içinde bir tepki vermesi ve Transatlantik ittifakının tazelenerek güçlenmesi sonucunda Avrupa güvenlik ve savunmasında NATO’nun yerinin iyice belirginleşmesi, bu tartışmaların unutulmasına neden oldu.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

2025 Almanya seçim sonuçları bize ne söylüyor?

Değerlendirme Notu/ Ekin Dağlı

23 Şubat 2025 Almanya Federal Meclis seçimleri, trafik ışığı koalisyonunun seçmen nezdinde cezalandırıldığı, dört sene aradan sonra CDU/CSU'nun iktidara döndüğü bir seçim oldu. Bu sefer geminin dümeninde Merkel yerine kendisini Merkel'in daha sağında konumlandıran Merz var. Merz'in takipçisi aşırı sağcı AfD. %21 ile AfD şu ana kadar almış olduğu en yüksek oy oranına ulaşarak Federal Meclis'teki sandalye sayısını neredeyse iki katına çıkardı. Seçimin bir diğer kazananı %9 oy oranına ulaşan radikal sol parti die Linke oldu. %83 katılım oranı ile Federal Almanya tarihinin görmüş olduğu en yüksek katılıma sahip olan bu seçimler, aşırı sağ ve aşırı solun yükselişiyle sonuçlanmış oldu. Oluşan bu yeni meclis aritmetiğinde Merz'in işlevsel bir koalisyon kurmak gibi zor bir sorumluluğu var. Merz'in vaat etmiş olduğu ekonomik liberalleşme adımlarını atması, düzensiz göçü sınırlandırması, AB içerisinde Almanya'nın liderliğini pekiştirmesi ve Türkiye ile stratejik ortaklığı geliştirmesi, müstakbel koalisyon ortaklarını ikna etmesinden geçiyor.

Almanya seçimlerinde ne oldu?

Şansölye Olaf Scholz, popülaritesi düşük olmasına rağmen Sosyal Demokratlar'ın (SPD) adayı olarak yeniden yarıştı. SPD, 1949'dan bu yana ilk kez üçüncü sıraya düştü. Friedrich Merz, merkez sağ Hristiyan Demokratlar (CDU) ve Hristiyan Sosyal Birliği'nin (CSU) adayı, CDU/CSU, 630 sandalyeden 208'ini kazandı. The Economist'in seçim tahmin modeli, CDU/CSU'nun birinci parti olma şansını %99'dan fazla olarak göstermişti. Aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD), göç ve hayat pahalılığına duyulan öfke nedeniyle milletvekili sayısını neredeyse iki katına çıkardı.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

Mutlu Çalışan = Verimli Çalışan

Politika Notu / H. Ekrem Cunedioğlu

“Başarı mutluluğun anahtarı değildir, mutluluk başarının anahtarıdır. Eğer yaptığınız işi seviyorsanız, başarılı olursunuz.”

Albert Schweitzer

Türkiye ekonomisi uzun süredir verimlilik kaynaklı yapısal sorunlar yaşamaktadır. Ülkenin büyüme performansı büyük ölçüde faktör girdilerine dayanmakta, büyümeye toplam faktör verimliliğinin (TFV) katkısı ise zayıf kalmaktadır. IMF (2019) hesaplamalarına göre 2002–2006 döneminde yüzde 1,9 olan yıllık ortalama TFV artışı, 2010–2018 döneminde yaklaşık sıfır seviyesine gerilemiştir. Acemoğlu ve Üçer de (2020), **2007 sonrası büyümenin “düşük kaliteli” bir yapıya büründüğünü, teknoloji yatırımlarının sınırlı kaldığını ve verimlilik artışı görülmediğini** vurgulamışlardır. Bu tablo, Türkiye’nin uzun vadede sürdürülebilir büyüme patikasına geçebilmesi için verimlilik odaklı reformlara ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Türkiye’de işgücü verimliliği rakip ülkelere kıyasla hala geridedir. Örneğin OECD verileri, 2011-2021 döneminde çalışılan saat başına GSYH’nin (SGP bazında) Türkiye’de yıllık bileşik yüzde 3,65 hızla arttığını ancak 2021 itibarıyla düzey olarak Türkiye’deki bu verimlilik göstergesinin AB27 ortalamasının yüzde 23,5 gerisinde olduğunu göstermektedir. Türkiye’nin 2002 sonrasında başlayan hızlı verimlilik yakınsaması süreci 2014’e kadar sürmüş, 2014 sonrasında ise Türkiye, yataya yakın ama azalan bir görece verimlilik eğilimi sergilemiştir (Şekil 1). Diğer taraftan, OECD’nin 2024 yılı Verimlilik Göstergeleri İncelemesi’nde yer alan verilere göre Türkiye verisi bulunan OECD ülkeleri arasında mikro ölçekli imalat firmaları ile büyük ölçekli sanayi firmaları verimlilik farkının en yüksek olduğu ülke konumundadır. 250+ çalışanı olan imalat şirketlerinin ortalama çalışan başına katma değeri 100 kabul edildiğinde, aynı değer mikro ölçekli imalat işletmelerinde 12,35, küçük ölçekli imalat şirketlerinde 29,06 ve orta ölçekli imalat işletmelerinde 48,97’dir (Şekil 1). Polonya, Çekya ve Macaristan gibi kıyas ekonomilerde her ölçek için bu farkın Türkiye’dekinden az olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Türkiye’nin verimlilik sorununun ideal çözümü sadece genel verimlilik düzeyini yukarı çekmeyi değil, ölçekler arasındaki verimlilik farklarını azaltmayı da kapsamalıdır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

2025 yılı merkezi yönetim bütçesi ekonomik program çerçevesinde mali uyuma ne kadar destek verebilir?

Değerlendirme Notu / H. Hakan Yılmaz

Bütçe, siyasi sorumluluğa sahip hükümetlerin politika ve program önceliklerini hayata geçirdiği temel bir siyasi metindir. **Türkiye, 2025 yılına 2023 yılının ikinci yarısında ortaya konan ve yaşanan sapmalarla kısmen revize edilen ekonomik programla girmektedir.** Program, enflasyonun kademeli olarak tek haneli seviyelere düşürülmesi, büyüme potansiyelinin enflasyonist baskı oluşturmaktan yükseltilmesi ve yapısal reformlarla verimliliğe dayalı sürdürülebilir bir ekonomik ortamın geliştirilmesine dayalı bir çerçeve üzerine oturmaktadır.

Önceki OVP'lerden farklılaşarak son OVP metninde maliye politikası ifadesi para politikasına eşlik eden jenerik bir söylemle bir defa geçmektedir. Maliye politikası, kamu açığının indirilmesi beklentisine dayandırılmıştır.

2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe (MYB) tahminleri açısından reel büyüme %4, gösterge niteliğinde ortalama kur 42 TL (1 ABD Doları), cari işlemler açığı GSYH'ye oran olarak %2, işsizlik oranı ise %9,6 seviyesinde tahmin edilmiştir. Ekonomik programın kritik göstergesi olan yıl sonu TÜFE enflasyonu %17,5, GSYH deflatörü ise %33,9 olarak belirlenmiştir.

Özellikle 2020 yılından itibaren enflasyon ve büyüme tahminlerindeki sapma, programa olan güven açısından ekonomi yönetimini zorlamakta ve 2025 yılını programa olan sahiplenme ve tahmin hatalarının azaltılması açısından daha zor bir yıl haline getirmektedir.

Cumhurbaşkanlığı teklifi olarak parlamentoya gelen bütçe, 1 TL seviyesinde bile değişiklik olmadan yasalaşmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilen bir dönemde, bütçenin herhangi bir ödenek ve veya gelir değişikliği olmadan yasalaşması parlamentonun bütçe üzerindeki denetimi açısından soru işaretleri oluşmasına yol açmaktadır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

İran'da kimlik krizi: Şiiliğin gölgesinde yükselen Türk Milliyetçiliği

Değerlendirme Notu / Hilmi Demir

1813 Gülistan ve 1828 Türkmençay Antlaşmaları, Azerbaycan'ı ikiye bölerek Kuzey'i Çarlık Rusya'sına, Güney'i İran'a bıraktı. Başlangıçta sınırların belirsizliği nedeniyle iki toplum arasındaki ilişkiler devam etti, ancak zamanla farklı sosyo-politik kimlikler gelişti. 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle birlikte bağımsız bir Azerbaycan Cumhuriyeti kuruldu. Günümüzde, bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdüren Azerbaycan Cumhuriyeti'nin nüfusunun üç katına yakın Azerbaycan Türkü, İran İslam Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Güney Azerbaycan'da yaşamaktadır. Kuzey Azerbaycan'da seküler milliyetçi elitler, bağımsızlık mücadelesine öncülük ederek bağımsız bir devlet kurdular.

İran'da Türk Kimliğinin Asimilasyonu

Azerbaycanlılar ve Farslar, Safevîler (1501-1736) döneminden beri ortak bir Şii İslâm kimliği paylaştılar. Bununla birlikte İran'daki Azerbaycanlılar, Şii kimliği ve İran devlet yapısı içinde etnik kimliklerini bastırmak için asimilasyona tabi tutuldular. İran devleti, Şiiliği ulusal kimliğin temel unsuru haline getirdi ve Azerbaycanlıların, Farslardan ayrı bir grup olarak görülmesini engellemeye çalıştı. Sözgelimi, 1979 İslam Devrimi'nden sonra Azerbaycanlı din adamları (örneğin Ayetullah Şeriatmedari gibi), İran rejimine destek vermiş ve etnik kimlikten çok dini bağlılığı vurgulamışlardı. Pehlevi Hanedanı (1925-1979) döneminde, devlet tüm eğitim ve resmi işlemleri Farsça olarak yürüttü. Azerbaycan Türkçesi yasaklandı ve okullarda öğretilmesi engellendi. Rıza Şah döneminde Azerbaycan'daki okullarda Türkçe konuşan öğrencilere cezalar verildi.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

Başkan Trump'ın gümrük tarifelerinde karşılıklılık arayışı ve 2 Nisan "Özgürleşme Günü"

Değerlendirme Notu / Bozkurt Aran

Başkan Trump'ın görevi devralmasını izleyen günler, beklendiği gibi her bakımdan sürprizlerle dolu bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Trump; Danimarka'dan Grönland'ı satın alma girişimi, Kanada'nın ABD'nin 51'nci eyaleti olması gerektiği yönündeki açıklaması, Meksika Körfezi'nin adının "Amerika Körfezi" olarak değiştirilmesi önerisi ve Panama Kanalı'nın devralınması isteği gibi çıkışlarıyla dikkat çekmişti.

Fantezi ile tek taraflı gerçekçilik arasında yer alan bu önerilerin yarattığı belirsizlik ortamı hüküm sürerken bu defa Başkan Trump, 2 Nisan'ı "Özgürleşme Günü" olarak ilan etmiştir. Başkan Trump "karşılıklılık gümrük" (reciprocity) tarifelerinin uygulamaya gideceğini açıklayarak ABD'nin karşılıksız olarak düşük gümrük tarife uygulamalarından yararlanan dost ve düşman ülkelerden "büyük bir zenginliğin geri alınacağını" belirtmiştir.

Başkan Trump'ın bu açıklamalardan sonuç alabilme beklentisi ABD'nin etkin ekonomik yapısının verdiği güce dayanmaktadır. Görevi üstlendiği 20 Ocak 2025 tarihinden bu yana, gümrük tarifelerini fütursuz şekilde bir silah olarak kullanarak müttefik ülkeleri ticari konuların dışında da ABD'nin talepleri doğrultusunda davranmaya zorladığı görülmüştür. Dikkati çeken bir husus, gümrük tarifelerinin artışının dış ticarete "korumacılık" amacını aşarak siyasi amaçlarla da kullanmasıdır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın](#)

Ocak ayının ardından şubat ayında da gıda enflasyonu yüksek seyretti

TEGE, Şubat 2025'te aylık bazda %3,70 artış gösterirken yıllık gıda enflasyonu %30,8 olarak hesaplandı.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Şubat 2025 dönemi için gıda fiyat endeksi verilerini açıkladı. Buna göre, TEPAV Gıda Fiyat Endeksi (TEGE), Şubat 2025'te bir önceki aya göre %3,70 artış gösterdi. Ocak ve şubat aylarında ölçülen aylık gıda enflasyonu Mart 2024'ten bu yana en yüksek seviyelere işaret ediyor.

Şubat ayında taze meyve ve sebze kategorisinde fiyatı en çok düşen ürünler karnabahar, kıvırcık ve kırmızı lahana olurken nar, kabak ve portakal fiyatlarında yüksek artışlar gözlemlendi. Taze meyve ve sebze kategorisi dışındaki ürünlerde ise en fazla fiyat artışı balık, kağıtlı şeker ve yufkada gözlemlenirken çay, hazır kahve ve ay çekirdeğinde de fiyat düşüşleri tespit edildi.

1-28 Şubat 2025 dönemi için 28 Şubat 2025 tarihi itibarıyla diğer kuruluşlar tarafından hesaplanan gıda enflasyonu TÜRK-İŞ mutfak enflasyonu ile %5,39, İTO Ücretliler Geçinme Endeksi (ÜGE) ile %2,55 oldu. Yıllık gıda enflasyonu ise TEGE ile %30,8, TÜRK-İŞ mutfak enflasyonu ile %43,5, İTO ÜGE ile %42,4 olarak hesaplandı.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

TEPAV: “Türkiye’nin enflasyon hedeflerine ulaşması zorlaşıyor”

TEPAV tarafından yayımlanan 18. Para Politikası Değerlendirme Notu’nda, Türkiye’nin 2025 yılındaki yüksek enflasyon riski ve Merkez Bankası’nın enflasyon tahmininin zorlanacağına dair uyarılar yer aldı. Faiz indirimlerinin enflasyon beklentilerini yeterince dengelemediği vurgulandı.

TEPAV Para Politikası Değerlendirme Notu’nun 18. sayısı yayımlandı. Türkiye’nin Ocak ve Şubat 2025’te kaydettiği yüksek tüketici enflasyonunun, G20 ülkeleri arasında en yüksek seviyelerde yer aldığı belirtilen notta, Merkez Bankası’nın 2025 yıl sonu enflasyon tahmininin üst sınırına ulaşılmasının zor olduğu belirtilirken yıllık enflasyonun azalış eğilimini sürdüreceği öngörüldü. Ancak, uygulanan makroekonomik programın önündeki risklere de dikkat çekildi.

Raporda, son altı ay içinde yıl sonu enflasyon tahminlerinin üç kez yukarı yönlü revize edildiği vurgulanırken özellikle, faiz indirimlerinin enflasyon beklentilerini çıpalayamadığı ve bu durumun enflasyonla mücadeleyi zorlaştırdığı ifade edildi. Enflasyon tahminindeki son yukarı yönlü güncellenmenin, politika faizinin düşürüldüğü toplantının hemen ardından yapılmış olmasının, para politikasına olan güveni zedeleyebileceğinin de altı çizildi.

Öte yandan, notta, bazı mal ve hizmet fiyatlarında yapılan sert artışların ardından gelen indirimlerin, fiyat belirleme süreçlerinde yeterli öngörünün bulunmadığını ve kurumlar arası eşgüdüm eksikliğini ortaya koyduğu değerlendirilerek bu durumun enflasyon beklentilerinin hedeflerle uyumlu hale gelmesini geciktirebileceği kaydedildi.

Söz konusu değerlendirmeler ışığında, TEPAV Para Politikası Çalışma Grubu ağırlıklı olarak politika faizinde bir değişikliğe gerek olmadığı yönünde görüş bildirdi.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Sigortalı çalışan sayısı 25 milyonu aştı: En fazla artış sağlık sektöründe

SGK'nın Aralık 2024 verilerine göre, kayıtlı istihdam yıllık yüzde 1,7 arttı. İnsan sağlığı hizmetleri en fazla istihdam artışı sağlayan sektör olurken kayıt dışı istihdam oranı yüzde 26,3'e geriledi.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan toplam istihdamın yaklaşık dörtte üçünü oluşturan kayıtlı-sigortalı çalışanlara ait Aralık 2024 verilerine göre, Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) ödenen çalışanlar dahil toplam sigortalı çalışan sayısı yıllık olarak yüzde 1,7 artarak 25.308.065 olarak gerçekleşti. Bu dönemde SGDP ödenenlerin toplam sigortalı çalışanlar içindeki payı da yüzde 8,3 oldu.

Kayıt dışılık oranı tarımda yüzde 81,2, tarım dışında yüzde 17

TÜİK verilerine göre, 2024 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla toplam istihdam 32,7 milyon iken yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanların sayısı 8,6 milyon oldu ve toplam istihdamın kayıt dışı oranı bir önceki çeyreğe göre 1,5 puan azalarak yüzde 26,3'e geriledi. Kayıt dışı oranları sektörlere göre ayrıştırıldığında, tarımda yüzde 82,1, tarım dışında ise yüzde 17 ölçüldü. Diğer taraftan, söz konusu oranlar erkeklerde yüzde 23,2, kadınlarda ise yüzde 32,4 gerçekleşti.

89 alt sektörün 31'inde sigortalı ücretli çalışan sayısı geriledi

Bina ve çevre düzenleme faaliyetleri 55.082'lik çalışan sayısı ile en fazla istihdam kaybeden sektör olurken insan sağlığı hizmetleri 96.569 çalışan sayısı ile en fazla istihdam artışı sağlayan sektör oldu. Çalışan sayıları giyim eşyaları imalatında 51.244 ve eğitimde 19.282 daraldı; bina inşaatında 94.581, yiyecek ve içecek hizmet faaliyetlerinde 83.974 ve perakende ticaret sektöründe 74.083 arttı.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Şubat ayında perakende güveninde aylık düşüş, yıllık artış

TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), Şubat 2025'te bir önceki yılın aynı dönemine göre 18,3 puan artarak 3,2 puan seviyesinde gerçekleşirken bir önceki aya kıyasla 6,0 puanlık düşüş kaydetti.

TEPAV Perakende Güven Endeksi'nin (TEPE) 182. sayısı yayımlandı. Şubat 2025 verilerine göre, TEPE geçen yılın aynı dönemine kıyasla 18,3 puan yükselerek 3,2 puana ulaştı. Ancak, bir önceki aya göre 6,0 puanlık bir gerileme yaşandı.

Perakendecilerin son üç aya ilişkin iş durumu değerlendirmelerinde kötüleşme gözlemlenirken geleceğe yönelik beklentilerde iyileşme yaşandı. Şubat ayında işlerinin kötüleştiğini belirtenlerin oranı yüzde 29,8 olurken önümüzdeki üç ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı yüzde 31,9'dan yüzde 46,6'ya yükseldi. Önümüzdeki üç ayda satış fiyatlarında artış bekleyenlerin oranı ise yüzde 68,4'ten yüzde 46,9'a geriledi.

Perakende güveni en fazla Ege Bölgesi'nde arttı

Bölgesel bazda değerlendirildiğinde, Şubat 2025'te perakende güveni en fazla Ege Bölgesi'nde artış gösterdi. Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, İstanbul, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde de artış yaşanırken, Batı Anadolu'da azalış kaydedildi.

Satış beklentilerinde artış

Önümüzdeki üç aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 2,7 puan, geçen yılın aynı ayına göre ise 39,3 puan artarak 23,3 puan seviyesine yükseldi. Ankete katılan perakendecilerin yüzde 46,6'sı önümüzdeki dönemde işlerinde iyileşme beklediğini ifade etti. İşlerinde değişiklik beklemeyenlerin oranı yüzde 52,5'ten yüzde 46'ya gerilerken, kötüleşme bekleyenlerin oranı yüzde 7,3 oldu.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Amerika'da neler oluyor? Trump, Musk ve küresel dengeler

Burcu Aydın

[Buraya Tıklayın](#)

Erken Faiz İndirimlerinin Etkisi

Burcu Aydın

[Buraya Tıklayın](#)

Emeklilikte bizi ne bekliyor?

Burcu Aydın

[Buraya Tıklayın](#)

Hukuk, kurumsallaşma ve kalkınma denklemi

Burcu Aydın

[Buraya Tıklayın](#)

Enflasyon kimin umurunda

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Öncekiler zorlamaydı, peki şimdi?

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Üretimde yıla iyi başlamadık

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Yuan, Euro ya da dolar cinsinden asgari ücret

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Bütçe biraz daha toparlansın; %25-30 enflasyon yeter (mi?) bize

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Son bir haftada yaşananların düşündürdükleri

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

Yerleşiklerin döviz talebi önemli

Fatih Özatay

[Buraya Tıklayın](#)

İklim kanunu tasarısı nihayet TBMM'de

Güven Sak

[Buraya Tıklayın](#)

Trump, Avrupa iş dünyası için pek iyi

Güven Sak

[Buraya Tıklayın](#)

Şimdi buradan nereye?

Güven Sak

[Buraya Tıklayın](#)

Bütçenin ve enflasyonun yükünü ücretli sırtlanmışken ne yapmalı? 7 öneri

M. Coşkun Cangöz

[Buraya Tıklayın](#)

Ceza!

M. Coşkun Cangöz

[Buraya Tıklayın](#)

Yol ayrımında...

M. Coşkun Cangöz

[Buraya Tıklayın](#)